

27 november 2019

Brunssum-Noord, gemeente Brunssum

Verslag reflectieve monitor

Een belangrijk doel van het Programma Aardgasvrije Wijken (PAW) is leren. Het programma voert daartoe periodiek een reflectieve monitor uit. In het najaar van 2019 vond hiervan de eerste ronde plaats. Dit gebeurde door middel van een gesprek van 1,5 uur met de gemeentelijke projectleider(s) van de proeftuin en de verantwoordelijk wethouder. De voortgang van de uitvoering werd besproken met als doel om lessen, successen en knelpunten in beeld te brengen. Deze zijn geordend op basis van de thema's van het kennis- en leerprogramma van het PAW.

Algemeen

Warmtebedrijf Mijnwater B.V. en woningcorporatie Weller zijn initiatiefnemers van het project om middels een lage temperatuur warmtenet, Brunssum-Noord aardgasvrij te maken. Na de gunning van de proeftuinmiddelen is de gemeente tot inzicht gekomen dat zij, in plaats van enkel de initiatiefnemers te faciliteren, de regie moeten voeren over het project. Tevens wil de gemeente niet slechts uitgaan van een technische oplossing maar juist van het toekomstbeeld voor de wijk en voor de bewoners. Brunssum wil dit ook samen met de wijk doen.

Dat betekent dat Brunssum niet direct het warmtenet zoals beschreven in de aanvraag gaat uitvoeren, maar eerst een bredere verkenning wil doen naar een breder palet aan opties (waaronder ook het warmtenet met warmtebedrijf Mijnwater).

Dit betekende dat er binnen de eigen organisatie eerst de benodigde capaciteit beschikbaar moest zijn. De gemeente organiseert nu intern dat er een integraal wijkplan voor de wijk Lemmender (tevens het gebied van de Proeftuin Aardgasvrije Wijken) in het stadsdeel Brunssum-Noord komt. Hiervoor is inmiddels een projectleider in dienst gekomen.

De gemeente vindt het integrale wijkplan van groot belang om de nieuwe energievoorziening voor particulieren en huurders in Brunssum-Noord op een betrouwbare en betaalbare manier te realiseren. Het investeren in de leefbaarheid van de wijk heeft hierbij ook prioriteit, omdat hier een kans ligt om verbindingen te maken.

Volgend jaar bestaat Brunssum-Noord 50 jaar. Er wordt een wijkfeest georganiseerd en de gemeente wil dit feest als startpunt gebruiken om met bewoners in gesprek te gaan over de toekomst van hun wijk.

Regie en organisatie

Dankzij de proeftuin is de gemeentelijke organisatie van Brunssum zich meer bewust van de opgave aardgasvrij. De gemeentelijke organisatie werkt eraan om meer integraal samen te werken in de wijk. De gemeente wil inhoudelijk een integraal plan voor de wijk maken, hiervoor is een intern programmateam ingericht.

Met betrekking tot de energievoorziening werkt de gemeente aan de Transitievisie Warmte. In het projectplan Aardgasvrije Wijk heeft de gemeente een aantal zaken laten vastleggen dat voor hen belangrijk is, waaronder het maatschappelijk rendement van investeringen en de koppeling met klimaatadaptatie en de circulaire economie. Voor de gemeente is het ook relevant dat alle ontwikkelingen passen bij de identiteit van de stad Brunssum. De gemeente houdt vast aan de gestelde leerdoelen om, ook conform de bedoeling van Omgevingswet, te werken aan een gezondere leefomgeving. De grootste uitdaging hierbij is om met al deze ambities het project ook nog behapbaar te houden. Er zijn inmiddels successen, geleerde lessen en knelpunten te benoemen.

Succes

- Er is een projectgroep waarin Mijwater B.V., woningcorporatie Weller en de gemeente Brunssum zitting hebben. Van alle partijen is een communicatieadviseur vertegenwoordigd bij deze opgave. De woningcorporatie werkt ook nog op andere plekken met Mijwater samen. De geleerde lessen van elders worden meegenomen bij de ontwikkelingen in Brunssum.

Geleerde lessen

- De gemeente heeft inmiddels al veel geleerd. Dankzij de proeftuin is de gemeente nu al veel stappen verder en is er momentum om de organisatie te veranderen.
- De gemeente heeft ervaren dat het belangrijk is te beginnen met het inventariseren van de strategische vraagstukken, voordat gestart wordt met het project. Eerst wordt gewerkt aan vraagstukken als partnerselectie, de tone-of-voice naar burgers en welke rol/positie je kiest als gemeente. Vervolgens ga je bekijken welke organisatie(s) betrokken moeten worden. De gemeente heeft geschakeld van een faciliterende rol naar een meer regie-voerende rol.

Knelpunten

- De benodigde capaciteit voor het project is een uitdaging. De gemeente hoopt dit te kunnen oplossen door integraal te werken. De gemeentelijke transformatie die nodig is, is niet op korte termijn realiseerbaar. Dit kost tijd. De proeftuin is een katalysator in de wijkaanpak.
- De regiodeal (in voorbereiding) gaat slechts deels over de proeftuin in het stadsdeel Brunssum-Noord en het is een uitdaging om dit met de Aardgasvrije Wijk te combineren.

- De gemeente zoekt nog naar wat precies wiens rol is als het gaat om het vormgeven van de samenwerking met Mijwater B.V. als aanbieder van warmte/koude. De gemeente wil ook andere opties goed kunnen verkennen, zonder direct te kiezen voor een warmtenet met Mijwater B.V..

Participatie en communicatie

De gemeente wil samen met de bewoners in de wijk tot een goede afweging komen. Dit proces start in 2020. De doelstelling van de gemeente is dat als het project afgerond is, de bewoners echt het gevoel hebben 'dit heeft ons iets gebracht'. De maatschappelijke partners en wijkmanagers van de gemeente worden bij het project betrokken.

De wijk is na de gunning van de proeftuinmiddelen geïnformeerd via de media en de gemeenteraad is geïnformeerd. De woningcorporatie heeft een brief naar de huurders verstuurd. Omdat er verder nog geen directe activiteiten zijn ontplooid, leeft het nog niet in de wijk zelf. De gemeente heeft er ook bewust voor gekozen eerst de organisatie op orde te krijgen om vervolgens in 2020 samen met de bewoners de opties in kaart te brengen en te komen tot een definitieve keuze.

In 2020 bestaat de wijk 50 jaar. Samen met de bewoners en partners in de wijk, wordt een feest georganiseerd. Daarbij is ook een werkgroep opgericht om de wijk te laten dromen over de toekomst en bewoners te vragen met ideeën te komen. Bewoners weten het beste wat de wijk nodig heeft. Alle ideeën zijn input voor het op te stellen wijkuitvoeringsplan, dat onderdeel moet worden van het gemeentelijke omgevingsplan zodat alle thema's als kwaliteitskader ingebed kunnen worden.

Kosten en financiering

Voor de bewoners is het belangrijkste punt de betaalbaarheid van de aardgasvrije energievoorziening in hun woning. De gemeente hanteert hierbij woonlastenneutraliteit als uitgangspunt voor de Aardgasvrije Wijk zoals ook gedefinieerd in het Klimaatakkoord.

De gemeente wil kijken hoe ze meer kan sturen op woonlasten en -baten in plaats van investeringskosten. Door de klimaatverandering kunnen bijvoorbeeld opstalverzekeringen duurder worden. Alleen sturen op energielasten is niet voldoende.

Geleerde lessen

- De gemeente heeft besloten dat de uitvoering van de oorspronkelijke opzet voor een duurzame warmtevoorziening met Mijwater B.V., zoals beschreven in de aanvraag, niet plaatsvindt voordat samen met de wijk een goede analyse over onder andere de financiën is gemaakt. Onder andere de Leidraad van het ECW levert hiervoor input.

Knelpunt

- De gemeente zoekt naar mogelijkheden om de investeringen in aardgasvrij ook zoveel mogelijk ten goede te laten komen aan de regio zelf.

Technische oplossingen

De gemeente werkt parallel aan de wijkaanpak en aan de Transitievisie Warmte. Dit laatste traject wordt getrokken door een coördinator die namens alle Parkstadgemeenten is ingehuurd. De uitkomst van de visie zal meegenomen worden bij de wijkaanpak Brunssum-Noord.

Mijnwater B.V. wil graag warmte gaan leveren aan alle bewoners in de wijk. De gemeente moet hiervoor eerst een wijkuitvoeringsplan maken en laten vaststellen door de gemeenteraad. Daarbij staat het belang van de bewoners voorop, want de gemeente wil het beste aanbod voor hen.

In de wijk staan twee typen woningen: grondgebonden woningen en flats. De gemeente wil een technische analyse laten maken door externe experts. Op basis van de mogelijkheden die daaruit komen, wordt een conclusie getrokken.

Knelpunt

- De gemeente vindt het een mogelijk issue dat er bij het realiseren van een warmtenet door Mijnwater B.V., voor de bewoners in de wijk geen keuzevrijheid meer is aangaande hun energieleverancier. Dit is een algemeen issue. Hiervoor volgt de gemeente de landelijke ontwikkelingen en wordt er actief deelgenomen aan het kennis en leerprogramma van de VNG en BZK.

Verbinding met andere opgaven

Er zijn veel onderwerpen die gekoppeld kunnen worden aan de Aardgasvrije Wijk. Er is veel vergrijzing in de wijk, er is sprake van krimp en sociaal gezien speelt er ook een aantal dingen in de wijk. De gemeente denkt na over hoe ze de integrale wijkaanpak of het aardgasvrij maken hiervoor kan benutten.

De krimp kan een kans zijn omdat er ruimte is voor nieuwe bedrijvigheid, dit biedt kansen voor lokale ondernemers. Er zijn veel handen nodig voor de energietransitie. Daar zit een kans voor opleidingen en een grotere arbeidsparticipatie.